

== Velja po pošti: ==
 Za celo leto naprej . . . 26.—
 za en mesec . . . 2.20
 za Nemčijo celoletno . . . 29.—
 za ostalo inozemstvo . . . 35.—
V Ljubljani na dom:
 Za celo leto naprej . . . 24.—
 za en mesec . . . 2.—
 V pravi prejemni mesečno . . . 1.70
Sobotna izdaja:
 za celo leto . . . 7.—
 za Nemčijo celoletno . . . 9.—
 za ostalo inozemstvo . . . 12.—

SLOVENEK

== Inserati: ==
 Enostolpna poltirnata (72 mm):
 za enkrat . . . po 18 v
 za dvakrat . . . 15 „
 za trikrat . . . 13 „
 za večkrat primeren popust.
 Parolna oglasila, zbirala, osmrtnice itd.:
 enostolpna po 2. vin.
Poslano:
 enostolpna poltirnata po 40 vin.
 Izbeja vsak dan, izvezemati ne-
 delje in praznike, ob 5. uri pop.
 Redna letna priloga Vozni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 5/III.
 Rokopis se ne vrača; ne frankirana pisma se ne
 sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
 poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511,
 bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Skrb za begunce.

Piše Ivan Rojec, dekan tolminski in
 deželni poslanec.

Vojni dogodki z Italijo so prisilili tudi mene, da sem zapustil prijazni Tolmin. Kot duhovnik in deželni poslanec po vojnih dogodkih najbolj prizadetega volilnega okraja goriškega smatral sem si v sveto dolžnost, da pomagam lajšati bedo nesrečnih beguncev. Ko sem v septembru obhodel v družbi prečastitega monsignora deželnega glavarja dr. Faiduttija poglavitne kraje naše dežele ter videl nesrečo in bedo ubogega ljudstva, sem sklenil svoje poročilo s pomenljivimi besedami brevirja istega tedna: »Tribulationes civitatum audivimus, quas passae sunt, et defecimus; timor et lebeludo mentis cecidit super nos et super liberos nostros; ipsi montes nolunt recipere fugam nostram: Domine miserere,« kar bi se po domače reklo: Videli smo žalost in bridkosti krajev, katere so pretrpeli, ter smo ostrmeli; strah in groza je spreletela nas in naše otroke: Gospod, usmili se nas! — Koliko gorja in nesreče doma za bojno črto — koliko ga je šele v bojni črti in med begunci v tujini! Ko je tudi še prevzvišeni nadpastir izrazil svojo željo, naj grem na Dunaj, odkoder lahko kaj storim v prid beguncev, podal sem se začetkom oktobra tja ter ponudil svoje moči pomožnemu odboru za begunce. Kakor v Ljubljani posredovalnica za begunce na Kranjskem, posluje tudi na Dunaju pomožni odbor za begunce iz južnih dežel, t. j. za begunce z Goriškega, Istre, Dalmacije, Tirolske in s Koroškega ter ima svoj sedež v IV. okraju, Favoritenstrasse 5. Odbor je pod pokroviteljstvom Nj. ces. in kr. Visokosti gospe nadvojvodinje Marije Jožefe, matere nadvojvode prestolonaslednika, predseduje mu bivši ministrski predsednik ekscelencja baron Beck, ki kljub svoji starosti prebije vsak dan po več ur v uradu ter se kljub svojemu dostojanstvu zanima tudi za najnižje zadeve beguncev; podpredsednika sta deželni glavar goriški msgr. dr. Faidutti in baron Mersi s Tirolskega. Urad vodi spretno znani dvorni svetnik pri c. kr. namestništvu v Trstu, g. A. Lasciac. Ker upravlja vse zadeve, tičeče se beguncev, notranje ministrstvo po podrejenih političnih oblasteh (namestništvo, okr. glavarstvo), ni odbor nikak urad, ki bi imel kako izvrševalno moč v rokah, ampak je le posredovalnica v prid beguncem pri političnih oblasteh, ki se pa le ozirajo na predloge odbora in njegovih delegatov. Zato pa predlaga odbor pristojnim oblastem ali ministrstvu vse zadeve, ki se tičejo beguncev, n. pr. glede prehranitve, podpora, obleke, zdravja, ustanovitve šol, obrtnih tečajev, posredovalnice za delo, skrbi za mladino itd. — Dušno pastirstvo pri beguncih uravnava cerkvena oblast sama neposredno. — Pomožni odbor obrača svojo posebno skrb, da se izboljša beguncem v barakah in drugih naselbinah njih stanje ter se poslužuje v ta namen posebnih delegatov ali zastopnikov, ki se na licu mesta osebno prepričajo o razmerah, v katerih živijo begunci; na ta način se izvejo hitro tudi po zaupnikih v naselbinah pritožbe, ki jih imajo begunci, n. pr. radi hrane, obleke, barak itd., itd.; dolžnost zastopnika je, vse storiti v prid beguncev. Umljivo je pa, da ni mogoče vsake pomajnkljivosti kar na mah odpraviti in vsem pritožbam ugoditi.

Odkod in kje so begunci? Ob izbruhu vojske z Italijo je zapustilo nad stotisoč državljanov svoje domove, kjer so bivali mirno že leta in leta; eni so morali bežati, da niso padli v roke sovražnika, ki bi jih bil odpeljal daleč v Italijo, drugi pa so morali zapustiti svoje domače kraje, ker jih je naša vojna uprava v to prisilila, da varuje njihovo življenje ter da nemočno izvršuje svoje vojaške operacije ob bojni črti. Ker so pa morali ljudje iz-

prazniti svoje domove ali pa bežati kar nenadoma, n. pr. v eni uri, je naravno, da so si rešili le golo življenje ter prepuščali usodi vse premakljivo in nepremakljivo premoženje; le za silo oblečeni, brez perila, brez najpotrebnejše opreme so bežali pred sovražnikom. Naravno je, da so bili nenadoma pahnjeni v največjo bedo. Kako žalostno je bilo gledati začetkom vojske cele vlake beguncev iz naše Furlanije, Istre, Dalmacije, kasneje naše Kraševce! Kako pretresljivo je bilo videti žalostne prizore, ko so otroci jokali in prosili mleka, ali vode, ko je mati stiskala svojega bolnega otroka na prsi, ko so starčki in starke jokali, da morajo na stare dni od doma, katerega so sami s trudom sezidali. Kako žalostno je videti še vedno cele vlake beguncev, katere prevažajo iz kraja v kraj! Zato je naravno, da mora za te nesrečneže skrbeti država ter jim dati vse najpotrebnejše za vsakdanje življenje, torej: hrano, obleko in stanovanje. Ker ne more in ne sme država toliko tisoč ljudi naseliti v posameznih občinah, si mora pomagati z barakami, t. j. s celimi vrstami leseno zgrajenih hiš za 200—300 oseb; tako se nastani v barakah po več tisoč (20—30.000) ljudi ter nastane tam pravo mesto; tam so poleg stanovanj za begunce tudi druga poslopja za upravo, skladišča, cerkev, šole, delavnice, bolnišnice. Taka taborišča (barake) so: v Lipnici na Štajerskem za 22 tisoč beguncev, v Pottendorfu pri Dunaju za 8, v Mitterndorfu za 8, v Gmündu za 20, v Steinklamu za en tisoč in v Brucku ob Litvi za 5 tisoč oseb. Tu vam je prav živ-žav! Skoraj samo ženske, otroci in starčki — a le malo moških in mladeničev, ker jih je večina v vojski. — In kakšno življenje! Tu se prav spozna, koliko je vreden domec — četudi ga je le za en drobec! Umevno, da manjka marsikaj, ker za toliko tisoč ljudi ni mogoče tako hitro vsega poskrbeti. Hrana vsem ne ugaja, temu manjka obleka, drugemu čevlji, tretji je bolan. Gorje človeku, ki mora vse to gledati! Žalostno je tudi, da imajo prehranitev beguncev v roki ljudje-spokulanti, ki nimajo srca za begunce, ampak delajo največ za svoj žep. Dasi ne bo mogoče vsem pritožbam posameznih ugoditi, se vendar lahko reče, da se razmere v barakah vedno izboljšujejo. Pri vsej nesreči je pa največja velika umrljivost otrok. Sprememba podnebja, preblajanje otrok ob prevoznih iz kraja v kraj, pomanjkanje obleke in odeje, šibkost mater, pomanjkanje mleka, — vse to vpliva katastrofalno na otroke.

Ker ni bilo začetkom vojske dovolj barak, da bi zadostovale za vse begunce, ter je bilo še tisoče in tisoče beguncev iz Galicije, nastanila je vlada ostale po raznih občinah širom cele Avstrije: na Štajerskem, na Nižje- in Gornje Avstrijskem, na Solnograškem, na Moravskem in Češkem. Vendar se pa sedaj koncentrirajo vsi ti begunci v barakah — le na Moravskem in na Češkem ostanejo še razpršeni po raznih krajih; živijo v posameznih hišah po več družin skupaj ter dobivajo za stanovanje in hrano po 90 vin. na dan; za potrebno obleko, obuvale in ogrinjale poskrbi vlada še posebej. Zeleti je, da bi prejimali enako podporo tudi oni številni begunci, ki so se nastanili na Kranjskem ali pa so še na Goriškem za bojno črto. Tudi ti so nesrečni in potrebni: zapustiti so morali svojo domovino, zapustiti svoje domove, pustiti tam vse premoženje, a gotovina, katero so imeli, je pošla. Nastopila je zima, ni gorke obleke, ni ogrinjala, ni živeža, ni dohodkov! Dobri ljudje, pomagajte! Upati je, da se bo visoka vlada usmili- lila teh nesrečnežev!

Slovenski begunci v barakah in raznih naselbinah so iz krajev ob Soči in ob kraški planoti, torej iz Bovškega, Kobariškega, Tolminskega, iz Volč, Sv. Lucije, Kana'a, Deskel, Plav, iz Pevme, St. Ferjana, Kviškega in ostalih Brd.

kolikor so se rešili pred sovražnikom; dalje so tod naši Kraševci iz Vrha, Dola, Opatjega sela, Dobrdoba, Brestovice in Jamelj, skupno okoli pet tisoč duš. Okoli 3000 duš je v barakah v Brucku, kjer so štirje duhovniki: čč. gg. dekan Berlot, kurata Jarec in Vuga in sedaj še tolminski kaplan Černigoj; okoli 1000 oseb, največ Kraševcev, v Steinklamu pri St. Hipolitu, kjer je dušni pastir vlč. g. vikarij Kos brestoviški; okoli 140 oseb iz St. Ferjana, Pevme in Brd pa je nastanjenih v Groß-Stohlu in Irmsdorfu na severnem Moravskem. Ako bo mogoče, bomo sestavili kataster vseh slovenskih beguncev ter objavili imena in bivališča.

Število vseh beguncev iz južnih krajev, t. j. iz Goriškega, Furlanije, Istre, Dalmacije, Tirolskega in Koroškega, ki so bežali pred Italijanom, znaša okoli 120.000. — Rekel sem, da za vse begunce mora skrbeti vlada ter jim dati najpotrebnejše za življenje: torej hrano, obleko in ogrinjala oziroma odeje. A tudi vzgoje in izobrazbe se ne sme zanemariti. Zato so povsod po barakah nastanjeni duhovniki, ki izvršujejo dušno pastirstvo, ustanavljajo se ljudske šole, kjer podučujejo učitelji in učiteljice iz domačih krajev, nadalje so razni obrtni tečaji, kjer se vadijo vsi, mali in veliki, dečki in deklice v kaki obrti, n. pr. šivanju, kačkanju, čipkarstvu; tu so pletarske, mizarske, stolarske in druge obrtne šole. Kdor ni za robeno teh del pa si poišče zaslужko v kakšni tovarni ali kje drugje. Najslabše je za kmetovalce, ki se ne morejo drugemu delu privaditi, a zeleti je, da bi se jim predavalo o kmetijstvu! Tudi bi bilo potrebno, naučiti čitati in pisati analfabete iz Istre in Dalmacije ter splošno vsem predavati tudi o vzgoji, o lepem vedenju, da se jih duševno dvigne ter na razne načine lajša tudi njihovo duševno stanje in otožnost. Zato je hvalevredno omeniti one čč. gg. duhovnike in druge zasebnike, ki pošiljajo molitvenice, razne dobre knjige za begunce, igrače za otroke ali druge darove; — kakor tudi upravištvu »Slovenca«, ki pošilja svoj list raznim beguncem.

Po navedenih podatkih si bo morda kdo želel v barake, a temu odločno odsvetujem. Dokler nisi prisiljen iti v doma, ostani le v očetovski hiši ali v bližini; ako imaš toliko, da se preživiš, ostani samostojen, le ako nimas nič, da bi se preživljal ter ti je sovražnik podril hišo in dom in se ne smeš vrniti, oglasi se pri glavarstvu in pojdi v barake, a vzemi s seboj velik koš potrpečljivosti, zatajevanja in udanosti v voljo božjo. Vsak begunc, ki se oglasi za barake, odide brezplačno najverjo do Lipnice, odkoder se pošlje v določeni kraj ali barake.

Iz navedenih pojasnil spozna lahko vsak, kakšno skrb obrača vlada za begunce, koliko zanje stori in koliko stroškov to povzroča, a vidi tudi in spozna, kako resničen je pregovor: Povsod dobro — doma najboljšo.

Konečno moram še omeniti, da se na dunajski odbor obračajo slovenski begunci premalo; res je sicer Slovenec beguncem v barakah le kakih 5000, a Italijanov nad sto tisoč, vendar pa imamo tudi na Kranjskem in Štajerskem begunce, ki bi lahko dobili kako podporo, ako bi se oglašili. Še na neko čudno prikazen bi opozoril kot deželni poslanec. Za poduk v italijanskih šolah v barakah in naselbinah je na razpolago toliko učiteljev in učiteljic, da ni mogoče vseh nastaviti, za poduk slovenskih in hrvaških otrok se pa ne oglašajo skoraj noben učitelj ali učiteljica, dasi jih je z Goriškega veliko, ki sicer dobivajo plačo, a nikjer ne počujejo. Davkoplačevalci begunci imajo pravico tirjati, da posebno taki mladi učitelji in učiteljice poučujejo njih otroke tudi v barakah in drugje. Do sedaj so v Brucku edino g. učitelj Albin Stritar in učiteljica Gulin, potrebuje se jih pa še kakih šest.

Dal Bog, da bi ne bilo treba dolgo časa več poslovati raznim odborom za begunce, ampak da bi se kmalu vsi vrnili v svojo domovino!

Pismo iz Gorice.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Gorica, 27. nov. 1915.

Boji na goriškem območju so nekoliko ponehali. Napori sovražnika, da bi predel to trdno črto, so zaman. Zaman so vse one velike žrtve na krvi in materialu, zid naših čet kljubuje še vedno neomajen vsem navalom od strani sovražnika. Gorica je še vedno v naših rokah; poškodovan jo je sicer sovražnik, vzel pa je ni. Škodovati ji more še vedno, vzeti nikdar.

Da, poškodovan je Lah naše lepo mesto; najlepše ulice, najlepša poslopja so stala bodisi nogorišča, bodisi kup razvalin. Niti svetliščem ni bilo prizanešeno. Kako žalosten pogled! Človek bi se razjokal, kakor se je razjokal prerok Jeremija nad od sovražnika opustošenim mestom Jeruzalemom:

Quomodo sedet sola civitas . . .

Kako leži osamljeno mesto! Ljudje je zapustilo trumoma, veseli, da pridejo enkrat iz nevarnosti. Nekateri deli mesta so kakor izumrli. To so oni deli, ki so bili najbolj poškodovani. Vsek se jih izogiba, kakor da je tam le smrt doma. Posebno grozen pogled nudi mesto zvečer. Niti ena lučka ne sveti na cestah, okna gledajo temna v onega, ki gre mimo njih, le na nogoriščih sijajo luna skozi okna in vrata, kar človeka še bolj straši.

Mesto se še ni pomirilo, dan na dan čujemo o novih nesrečah. Padle so zopet granate na Travniki ter popolnoma demolirale hišo cvetličarja poleg krojačnice g. Poberaja. Druga je zadela hišo vis-a-vis. V noči od 24. do 25. t. m. je tresčala granata v italijansko sirotišnico (Istituto dei fanciulli abbandonati) ter ubila v sobi tri dečke, štiri pa ranila. Tudi te nedolžne sirote morajo trpeti radi laške brutalnosti.

Kaka razlika je med mestom sedaj in pred desetimi dnevi. Takrat smo živeli brezskrbno, kot da nismo na fronti. Dasi- ravno ni oddeljeno središče mesta od sovražnikovih jarkov dva kilometra, je bilo vendar življenje v mestu skoro ravno trko živo kot v miru. Tegovine so bile z malimi izjemami odprte, ulice žive, mesto zvečer razsvetljeno, sicer slabše kot po navadi, a vendar. Še cely ceste, ki vodijo na soški most, so se ronašale zvečer s svojimi gorečimi svetilkami, izžvajajoč nekako sovražnika. Sedaj je tega konec. Težko, da se najde še kak svetilka cela, saj ni bilo kraja, kamor bi ne bila padla laška granata ali šrapnel.

Placuta je po nesrečah, ki so jo obiskale, nekako izumrla. Zgorelo je župnišče kakor tudi tamošnja župna cerkev sv. Vida. Gasili so sicer ognjegasci, a njih trud ni imel uspeha. Dobro, da so vsaj požar lokalizirali. Bilo je namreč te dni precej vetrovno, tako da se je bilo bati, da se vname celo mesto. Sedaj ni v mestu nobene goreče hiše. Četrtek, dne 25. t. m., so zažgali Italijani z granatami ulico Vogel; požar je pa že zadušeno. Pohvaliti je treba res goriško požarno brambo. V dveh najhujšega bombardiranja, ko so se drugi skrivali po kleteh, je neumorno vršila svoje delo kljub nevarnosti, ki je pretila vsak čas.

Mesto se prazni. Brez posebne legitimacije — dobra je tudi krušna legitimacija — zapusti lahko vsakdo mesto. Potni list dobi šele v Volčjdragi. In tako vidimo, kako odhajajo matere z vozički, na katerih je naloženo le najpotrebnejše blago, z otroci ven iz mesta. Ljubša jim je trda begunska pot, kot pa da bi bili v neprestani nevarnosti. Ostali bodo počasi le najrevnejši sloji in še ti ne vsi. Je pa tudi čisto prav. Mesto je izpostavljeno sovražnikove- mu ognju, in ko je že enkrat razdejano, se tudi sovražnik ne bo mnogo oziral na- nje.

Kakor povsod so tudi v Gorici pora- bili nekateri zmesnjavo, ki je bila zadnje dan v mestu, za svoje tatinsko delovanje. Dogodili so se slučaji, da je tu in tam iz- ginilo to in ono. Sploh pa vlada sedaj v

vojski neka posebna morala. Dogodi se, da pade v kako hišo granata ter precej razbije in poškoduje lastnino stanovalcev. To priložnost pograbijo takoj drugi ter začnejo ropati, kot da je ona granata uničila lastninsko pravico. Niso nam znani paragrafi, toda o tem smo uverjeni, da take pravosodne moči nima nobena granata, najmanj pa še laška. Ni dovolj, da so oškodovani lastniki, še ropati jih je treba.

Tako je torej v Gorici. Več žalosti kot veselja. A upajmo, da bo tudi žalovanju konec. Zasijalo bo tudi nam solnce miru in sreče. Oživele bodo naše ulice. Na razvalinah bo vzrastlo novo mesto, lepše in ponesnejše bodo gledale hiše na Vipavsko, v solnčna Brda ter v daljno Furlanijo. Po naših vrtovih se bo pa razlegalo petje in smeh naše mladine-porokinje boljših dni.

Iz goriške okolice.

(Izvirna poročila Slovincu.)

Vrtojba, 28. nov. 1915.

Naša vas leži skoro neposredno za bojno črto, a kljub temu ni bilo še nič slišati o nji, razen enkrat, ko je omenil dr. Marijan v svojem poročilu, da je bila obstreljevana radi delavske kolone, ki se je takrat nahajala v njej. Ali je bil cilj laških topov delavska kolona ali kaj drugega, resnica je, da so nas lahki že parkrat pozdravili, a — hvala Bogu — brez vsake škode.

Kako je v vasi.

Ljudje so ostali vsi doma, razen nekaterih, ki so pa bolj iz lahkomišelnosti kot iz pravega razloga zapustili dom ter se podali po svetu. No, še teh se je večina že vrnila domov. Izkusili so pač, da je povsod »dobro«, a doma najbolje.

Življenje v vasi je jako živahno, kakor še nikdar prej. Mesto domačih moških imamo vse polno tujih, ki se sicer vedno menjajo, a se nam zdijo kljub temu jako domači. Saj vendar stražijo naš lastni dom. Osebnih avtomobilov švigajo skozi vas, tovorni drdrajo, da se vse trese, vozovi se vedno srečavajo. Vrvanje in ropotanje noč in dan.

Ljudje hodijo po svojih opravkih, kakor v mirnih časih. Za aeroplan, ki so vedno nad nami, se niti ne zmenijo več. Poljske pridelke so lepo pospravili; če ni bilo mogoče podnevi pa ponoči. Pomankanja se hvala Bogu ne občuti mnogo. Le z žabelo prede vedno bolj trda. Upamo, da se nas tudi v tem oziru kdo usmili.

Sedaj dobimo nekaj naprav, ki bi jih sicer nikdar ne dobili. Tako je nekaj poti popravljenih in razširjenih. Obeta se nam v kratkem tudi nov vodovod, ki bo zvezan z ojim iz Kromberga. Na drugi strani pa nam je vojska preprečila električno napeljavno, ki bi jo to zimo gotovo že imeli. Vsaka stvar ima svojo dobro in slabo stran. — Pošto še vedno dobivamo. V Gorici Vrtojbo nosi in pobira — ker ne vozi več mirenška pošta — šempeterski, v Dol. pa dolenski pismonoša. — Naša dekleta še niso imela nikdar toliko prstanov kakor sedaj. Seveda ne zlatih, temveč — iz laških bravnolov. Tudi nože in druge predmete kupijo iz laškega železa.

Naši sosede iz Štandreja.

Tekom laške vojske se je priselilo k nam vse polno ljudi iz bližnjega Štandreja. Domovi so jim bili uničeni, cerkev porušena, a poljski pridelki še zunaj. Težko se je ločiti od rodne grude, kjer se je imelo vsega dovolj, ter se podati v neznane in negotove kraje, mogoče celo v barake. To so bradko občutili naši dobri sosede, zato pa hajdi samo do bližnje Vrtojbe, odkjer bodo lahko zahajali nazaj ter še rešili, kar se bo dalo. In res, z občudovanja vrednim pogumom so zahajali in še vedno zahajajo vsako noč v svoje razrušene domove, da rešijo to pa ono. Tudi poljske pridelke so domala vse pospravili. Skoro neverjetno je, da so eno noč — seveda je bilo takrat mirno — prosili naše vojake, da so jih pustili onstran strelskih jarkov, kjer so nemoteno pobrali krompir ter se potem vrnili. — Ko je prišel ukaz, da morajo Vrtojbo zapustiti, so se nekateri raje vrnili zopet v Štandrej, kakor da bi šli naprej z begunci. Nekaj jih sploh ni še zapustilo Štandreja. Žalibog je bilo že precej človeških žrtev, a kljub temu še vedno vztrajajo na svojem mogoče že na pol porušenem domu. O domovinska ljubezen, kako si mogočna!

Kako je v Gorici.

Med zadnjim bombardiranjem Gorice, ki traja več ali manj še vedno, smo dobili tudi nekaj beguncev iz mesta, in sicer večinoma iz Podturna. V naglici so pobrali, kar so mogli, sedaj pa hodijo reševati, kar je še ostalo. Podturncem je bilo pač najbolj težko zapustiti mesto, saj imajo tam razen svojih hiš tudi svojo živino, svoje njive in vrtove. Saj je znano, da so oni in štanderci preskrbovali celo leto mesto z razno zelenjavo. Obstreljevanje se omejuje zadnje dni bolj na periferijo mesta. Kljub temu zahajajo ljudje iz okolice še vedno v mesto, nekateri na delo, drugi prodajati in kupovati razna živila. Tudi okoličnom tako priljubljeno kapucinsko cerkev, kjer

se še vedno mašuje in spoveduje, ljudje še vedno obiskujejo. Ker je prezbiterij preklunjan, se deli sv. obhajilo pri stranskem oltarju.

Padel v boju za domačo grudo.

Bilo je dne 23. t. m. zjutraj. Z višine onkraj Soče je bilo slišati živahno pokanje pušk in regljanje strojnic. Naši so naskakovali, da bi iztrgali sovražniku del jarkov, katerega je začasno zasedel, kar se jim je seveda tudi posrečilo. Pri tem delu je bil zaposlen tudi oddelke nekega polka, pri katerem služi tudi več naših domačinov. Še isti dan se je raznesla po vasi novica: Tega ni več med živimi. Zadel ga je krogla iz strojnice ravno v prsi. Padel je torej dobro uro od domače vasi. Mogoče se je pred smrtjo ozrl še enkrat proti domači vasi, mogoče je bil njegov zadnji pogled obrnjen na domačo hišo, kjer je v strahu trepetala mlada žena, kjer so brezskrbno spali nedolžni otroci. Na vsak način pa ga je tolažila zavest, da mrje za domačo grudo.

Papež o vojni.

»Berliner Z. a. M.« prinaša razgovor nekega politika s sv. očetom. Odgovornost za točnost in vsebino seveda prepuščamo viru.

Glede položaja papeštva po vojni je sv. oče rekel, da je trajen mir le tedaj mogoč, če se bo položaj sv. stolice rešil zadovoljivo. Izreči se mora svoboda in neodvisnost cerkve. Katoličani celega sveta smejo zahtevati, da se sme sv. oče svobodno in neodvisno izražati. Bolj kakor kdaj prej se je v tej vojni izkazalo, kako je to potrebno. Sicer se italijanska vlada ni pokazala tako sovražno kakor prej, pa vendar se ne morem o vseh razmerah tako prosto izraziti, kakor bi se hotel. Zlasti si ne morem ustvariti prave objektivne sodbe, da bi vernike poučil o pravem položaju. Ko je izbruhnila vojna z Italijo, sta se nemški in avstrijski poslaniki čutila prisiljena odpotovati. Tudi jaz mislim, da je njuno stališče tukaj postalo nevzdržljivo. Naravna posledica tega pa je, da dobivam samo enostranski opis razmer.

Papež je spomnil na obstreljevanje Benetk iz zraka in je rekel: »Prepričan sem, da Avstrijci prav gotovo niso nameravali zadeti cerkve bosonogih menihov, katero loči od kolodvora le ozka ulica.«

Papež se je tudi izjavil o podmorskih čolnih, v prvi vrsti o potopitvi »Ancone«, ki je vozila iz Italije v Ameriko in tedaj ni mogla vzbuditi suma, da vozi konterbando. To je čuden slučaj, posebno, ker se trdi, da je ustavila vožnjo takoj na prvi svarilen strel. Toda ne vem pa, kako bodo Avstrijci opisali dejanski stan, zato tudi ne morem izreči nobene gotove sodbe.

Nato je papež izrekel svoje mnenje, da precejšen kos odgovornosti za vojno nosijo prostozidari in povdaril, da ga je zelo zabolelo, da je bil za poveljnika armade na vzhodu imenovan general Sarraill, ki je iz cele duše prostozidar in sovražnik cerkve.

Na vprašanje, ali sv. oče ni mnenja, da bi on mogel doseči mir, je odgovoril: »Zal, da ne. Saj me nočejo poslušati. In vendar: opaziti je nekoliko napredka. Pred štirimi ali petimi meseci se besede »mir« sploh ni smelo imenovati, sedaj se pa lahko brez skrbi o tem govori.«

Papež je končal z besedami: »Pravzaprav si mislim, da Avstrija ob napovedi vojne Srbiji ni mislila, da se bo ta razdijala v svetovno vojno. Nemčija je kot zaveznica morala priskočiti Avstriji na pomoč; toda po mojem mnenju bi se Rusija morala vzdržati; njeno vmešavanje je krivo, da se je vojna tako razširila.«

Na obisku na lučanskem gradu.

(Dalje.)

Ako smo govorili o popolni preustroji notranjosti v kapelici, smo rekli tako po pravici, zakaj niso prenovili samo tega, kar je že bilo, temveč napravilo se je tudi mnogo čisto novega. Misleč si, da se morajo kam naslanjati križišča stropnih obokov, ter ne morejo oboki takorekoč brez opor viseti v zraku, je dal major vitez Kern od zmesi iz mavca in marmornega prahu napraviti ob stenah prilično visoko podnožje. Uglajeno in poslikano izgleda podnožje natanko kot od marmora. Niti značilnega motnega svetla ne pogrešamo, ki ga daje uglajen marmor, tako temeljito se je posrečila imitacija in videti je, kakor bi bil marmornat ves temelj ter uglajene njegove stene v notranjosti. Na ta temelj so postavljene stebri, takisto po majorjevih navodilih križani v zid, in njihovi kapiteli nosijo vzidana omenjenih obokov. In sedaj izgleda vse, kakor bi bile stene ob straneh pravzaprav predrti in bi se nahajali v osrednji ladiji prostorne cerkve, opre na stebrih.

Preperela tla so se nadomestila z novimi, presbiterij se je potlakal in lična ograja ga loči od ladje.

Opravo in okrase prenovljene kapele je bilo seveda preskrbeti. Kar se našlo uporabnega, so ocedili in uporabili, ostalo se je moralo v ožigled nedostatnih pomočkov

izprositi. Major vitez Kern se ni dal oplasti trudu in potem, moledoval je pri prijateljih in znancih, dokler ni imel vsega, kar bi bil rad. Tako je preskrbel kapeli oprave, ki se lahko postavi z ozirom na mnogoštevilnost in prikladnost k slogu. Kar je bilo mogoče, je dal napraviti doma, prenovljenja pa je preskrbeti vedel ali brezplačno ali proti majhnemu plačilu iz blagajne poveljniške. Hvaležno moramo priznati, da je na novo vstala zgodovinska kapela izvirno delo majorja viteza Kerna.

Da se obvaruje težko pridobljene predmete pred izgubo, je dal napraviti poveljnik natančen inventar in v okviru dal ustanoviti to-le: »V kapeli nahajajoči predmeti so se dali napraviti deloma iz daril privatnikov, deloma iz sredstev l. 1915. na gradu postavljenega c. in kr. ujetniškega-karantenskopostajnega poveljništva in predali cerkveni lastnini z utesnitvijo, da se ne smejo nikoli ni prodati ni prenesti drugam. Dne 1. novembra 1915. Karl vitez Kern, major.«

Za duševne potrebe grajskim stanovnikom je torej preskrbljeno v visoki meri. A ne samo na zunanje, saj je znano, da morajo vršiti dušno pastirstvo različni kurati, ki so prišli z ujetniki od onstran laške meje.

In telesne potrebe? Z ozirom na to, da grad ni samo navadno ujetniško taborišče, temveč karantenska postaja, v kateri se poleg zdravih ujetnikov nastanijo za nekaj časa tudi oboleli in ranjeni vojaki sovražnih držav, je treba odgovarjati na to vprašanje z dveh stališč, z zdravnikovega in kuharjevega.

Po navadi je okoli 1000 teh neprostovoljnih stanovnikov na gradu, zato imata zdravnik in kuhar vedno dosti dela. Od poletja sem kot prvi zdravnik karantenske postaje delujoči asist. zdravnik dr. Zupan, mlad, delaven gospod, mi je tožil o mnogem utrudnem delu, ki mu ne dovoli skoro nobenega počitka. In vendar se uči mož po noči še jezika, da se more pri določitvi boleznih pogovoriti z vsakim bolnikom, kar z ozirom na mnoga različna narečja ni lahka stvar. Ne vem, ali ravna jo z našimi izven monarhijskega plemenito. Zdravniku dr. Zupanu pomagajo pri bolniških vizitah in operacijah zdravniki, ki so jih privedli tudi na grad ujeti in od katerih ostane včasih kdo na gradu preko predpisane karantenske dobe. Poleti sem videl tri v zdravniški sobi, med njimi mladega polkovnega zdravnika, ki je radi resnične moške lepote z južno obujal pozornost po mestu, ko je stopal za drugimi ujetniki. Pomagači so izbrani ujetniki izmed moštva. Bolniki so nastanjeni v dvoranah, o katerih smo že govorili, zdravi imajo enako čeden in priazen stan. V bolnišniškem in vojašničnem oddelku imajo častniki v stan odločene posebne sobe, da jim ni treba med moštvo. Bolniki in častniki leže na železnih posteljah, prenešenih iz vojašnic, zdravno moštvo se mora radi visokega števila zadovoljiti s slamnimi ležišči, ki pa morajo biti brez napake. Poveljnik glede snadnosti ne razume šale. Kakor so pripovedovali pazniki, je v tem oziru težavno z mnogimi Italijani, dočim so bili Rusi, ki so bili na gradu poleti, zelo snažni in ubogljivi. Toda poveljnik ne vpraša dosti, ali je komu prav ali ne; kopaliska kad je tu, vanjo, pa Bog! Zdravnika za kurja očesa ni ravno pri rokah, pač pa krepak maser, ki z ostrjo ščetjo razume s pridom svoj posel. Takisto brivec.

Erarno perilo men'ava jo redno in zelo pazijo, da je čisto na posteljah. Takisto ostalo perilo. Pero in parijo perilo — kakor sploh vse — doma na gradu, major je dal nalašč zato na dvorišču sezidati pralnico, opremljeno z vsem potrebnim. Da je pralnica sezidana povsem umestno, sprito izvedenosti majorjeve, niti omenjati ni treba.

Celo mimo stranišč ne moremo brez opazke. Poveljnik je dal odstraniti povsod ves les, napraviti cevi in stranišča iz umetnega kamna in urediti tako, da jih je čistiti lahko s pomivanjem in polivanjem. Glede higijene in snažnosti jim ni oporekati. (Dalje.)

Na bojišču.

V vojni 9. julija 1915.

Od meseca maja se ničem nič oglasil. Ni se tudi zgodilo nič posebnega. — Ko smo Ruse prepodili od Dunajca, so se tu in tam poskušali nam ustavljati, vendar smo jih povsod pregnali. Najraje so se kar čez noč umaknili. V več krajih so imeli naravnost nezavzetne postojanke. A vse to sedaj ni moglo ustaviti prodiranja zavezniških armad. Tako smo se srečno brez večjih izgub prerili do reke San, kjer smo 26. junija zavzeli v odkazane pozicije. Bili smo mnenja, da tu gotovo dalj časa ostanemo. A že 29. junija, da praznik sv. Petra smo marširali čez San. Rusi so imeli v delu dva velika mostova čez to reko, katera bi bila v kratkem zgotovljena. Pri tem delu jih je prehitelo naše prodiranje, vsled česar je enega zažgal, drugega pa spodrežal, da sta bila oba nerabna. Naši pionirji so temu v par urah odpomogli. Od tu so se Rusi zadržujoč nas z zadnjo stražo

umaknili v že pripravljene strelske jarke med mestama Josefov in Tomašov. Ti jarki so izborni napravljeni. 2—3 metre globoki, na trdem kamenitem terenu, kar se tu redko dobi. Spredaj so se raztezale žične ovire v širokosti 5 metrov. Skoro bi se reklo nezavzetni.

Vendar so pa nemške čete 6. julija tako uspešno napadle, da so se Rusi v celoti utrjeni črti umaknili za nekaj kilometrov nazaj, kjer zopet do vratu zakopani čakajo naših bajonetov. Ko smo 7. julija menjali našo postojanko, smo imeli priložnost ogledati učinek te borbe. — Kakor pri vsakem naskoku zavezniških armad so bili tudi tu jarki napolnjeni z sovražnimi trupli. Po 5 do 10 Rusov je ležalo na kupih z predrtimi trupli. Ker so Rusi, videč, da se ne morejo ubraniti, še vedno streljali na nemške čete, so se oni za padle brate strašno osvetili. Grozno je bilo gledati na te siromake, od katerih so še nekateri živeli.

Mnogo jih je ležalo po polju, katere so naše svinčenko doletele na begu. Sovražnik je pri tem pozabil vzeti seboj puške in municijo. Pri zbiranju plena se je nabralo cele vozove pušk in streliva, ročnih granat in 20 strojnih pušk. Izenadeni Rusi so popustili vso prtljago za seboj. Takoj za njimi so pritiskale naše čete ter jim iztrgale še dva težka topova.

V teh krajih so se bili boji že lansko leto. Kolikor vasi ni bilo takrat požganih, zažgali so jih sedaj Rusi sami, da ne bi imela naše pehota nobenega kritja. Kmetje so nam tudi še dosti prijazni. Radi nam dajo mleka, domačega sira in jajc, ali pa za malo plačilo.

Odlikovanja.

Vojaški zaslužni križec III. reda z vojno dekoracijo sta dobila stotnik Hugon grof Auersperg pri d.m. top. div. št. 43; podpolkovnik Karel knez Auersperg pri dom. peh. div. Ponovno pohvalno priznanje je dalo izr. Nj. Vel. stotniku Edvardu Štefin pri dom. pp. št. 1; Karlu Dolenc pri dom. pp. št. 11. Najvišje pohvalno priznanje so dobili stotnik Franc Podgrašek pri dom. pp. št. 4, prid. gen. št.; Emil Dostal pri dom. pp. št. 14; polk. zdravnik dr. Fr. Schleimer pri dom. pp. št. 24. Srebrni zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetinje je dobil resp. mejne fin. straže Martin Manri pri Sv. Luciji. — Vojno poveljstvo je podelilo zlato hrabrostno svetinjo naredniku Karolu Seiler pri dom. pp. št. 4; srebrno hrabrostno svetinjo I. reda korp. Matiji Hein pri dom. pp. št. 27; des. Mihi Oswald pri dom. pp. št. 27; srebrno hrabrostno svetinjo II. reda desetniku Ivanu Lotrič, Mihi Dornik, Ivanu Jaršič, Ivanu Muskar, Josipu Drage, Alojziju Moik, Alojziju Kirar, Antonu Potočnik, peščem Henr. Gangl, Antonu Eberl, Ivanu Kobal, Josipu Kubik, Matiji Skok pri dom. pp. št. 4. — Vojaški zaslužni križec III. reda sta dobila poročnika v rez. Leo Hoffmann in Ivan Liebsch, pp. št. 97. Ponovno Najvišje pohvalno priznanje se je izreklo poročniku Žigi bar. Konrad pri drag. p. št. 5; Najv. pohvalno priznanje pa poročniku v rez. Karlu Maroušek pri dom. pp. št. 4. — Srebrno hrabrostno svetinjo I. reda so dobili četovodja Jernej Hrvat in Peter Andrejašič, korp. Karel Niska in desetnik Emil Debiles, pp. št. 57. Srebrno hrabrostno svetinjo II. reda korp. Florijan Hofer in Matej Kovač, trob. Martin Frež, jermenar Franc Belec, dragonci Franc Kestelic, Miha Hudorovac, Jernej Novak, Franc Pšeničnik, Ivan Krežar, Franc Bedrač, Leo Skerlec, Avgust Fačanel, Ivan Klinc, Leon Kremžar, Jos. Likon, Božo Owirak, Miha Patar drag. p. št. 5; korp. Josip Suran, desetnika Matej Drakovič in Anton Skubin, pešci Anton Parba, Anton Radin, Rudolf Vidic, Ivan Valentič, Josip Raker in Ivan Špear tp. št. 7. Bronasto hrabrostno svetinjo pa drag. Ivan Oberč, Melhijor Pleško, Avgust Pščin, Blaž Lovrečič, Anton Kranjc, Franc Rozman, Martin Jen, Matija Sosterič, Anton Golc, Alojzij Zohar, Andrej Vajda, Anton Koračič, Lovrenc Štamcar.

Slutnje nesreče.

»Bogoljubov« pesnik Limbarski piše našemu uredništvu:

»Martinovo jutro je razpelo svoje hladne jesenske žarke na italijansko bojišče. Topovi, redko se oglašajoči ponoči, so jeli pospeševati svoj gromoviti glas; sem in tja je odmevalo ropotanje strojne puške.

Stal sem ob železniški progi, vsekani v trdo skalovje, nekaj korakov za našo bojno črto. Na obeh straneh močno, visoko skalovje kakor neprodiren zid; tu smo se skrivali že nekaj dni, misleči, da smo v naravnih trdnjavi popolnoma varni pred sovražnimi topovi. — Stiskali smo se k skalovju, do kože premočeni, kajti deževalo je z malimi presledki že tri dni.

Nemirno kakor le malokdaj mi je to jutro utripalo srce. Skriva mi je šepetalo, da bo zdaj in zdaj prihrumela sovražna granata ter mi zapečatila usodo... Svojo skrivno bojazen sem

odkril zraven mene sedečemu tovarišu. »Ne bodi vendar nespameten,« me je skušal pomiriti, »tu se nam ne more zgoditi ničesar. Sovražnik strelja iz stranske smeri, zato padajo granate le čez ali za progo; še nobena ni do sedaj padla na tir.« »Kaj pa, če je sovražnik čez noč postavil topove na nasprotno višino?« sem ugovarjal, sluteč nesrečo. »To bi bil storil lahko pred enim mesecem,« me je prepričeval tovariš. Vendar vse to ni moglo odstraniti mojih težkih slutnj; vstal sem ter se odstranil, premišljuje, kam bi se obrnil. Napotil sem se naravnost v bojno črto, v zakop k svoji telefonični postaji. Noge so mi zastajale, ko sem se bližal mali, kameniti duplini, kamor je bila napeljena brzojavna žica. »Nesrečen boš,« mi je govorilo nekaj. »Le naprej,« sem si dal pogum, »vsaj pred puškino kroglo bom varen v duplini.« Par do-

brih in brzih korakov — in bil sem pred vhomom v skrivališče. Takrat pa se oglasi sovražna strojna puška. Zaskelelo me je v levi rami; tovariš pa, ki je sedel med vhomom, se je krvaveč zvrnil na tla. Kroglja, ki je šla meni skozi ramo, ga je ranila v levo in desno lice. Kaj je bilo z menoj, nisem bil na jasnem za hip, kmalu pa sem čutil v rami hujše bolečine. Prišedši na obvezovališče, kjer so mi obvezali rano, začujem bolestone vzdih prihajajočega ranjenca. Bil je moj tovariš, ki sem ga pustil ob skalovju na progi. Kmalu, ko sem odšel — mi je pripovedoval —, je udarila ob steno tik proge težja granata ter mnoge težko poškodovale. Tudi jaz bi bil med njimi težko ranjen ali morda celo mrtev, da me niso temne slutnje — navdih božje milosti — odgnali od usodnega kraja. Limbarski.

Neprestani italijanski napadi ob Soči. — Naše čete zopet obdržale vse postojanke.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 29. novembra. Uradno se razglasa:

Bitka ob Soči se nadaljuje. Tudi včerajšnji trdi boji so se končali tako, da so naše čete popolnoma obdržale vse svoje postojanke. Italijani so zopet pripeljali nove polke proti goriskemu območju. Ne glede na izgube, ki so ostale brez koristi, je sledil naskok naskoku. Le pri Oslavju in na Podgori se je posrečilo sovražniku, da je vdrl v naše postojanke, a so ga zopet vrgli iz njih. Sicer so se izjavili že vsi sunki v našem ognju. Zelo znatne italijanske sile so zamen napadale tudi prostor na obeh straneh gore Sv. Mihaela. Sijajno sta se udeležila bojev pri Sv. Martinu pešpolk št. 39 in hebski črnovojniški pešpolk št. 6. Odbiti so ljuti napadi v severnem odseku ob Soči na naše postojanke na gorah severno od Tolmina. Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Krvavi boji pri Oslavju.

Slava kranjskega 17. pešpolka.

Iz vojnega tiskovnega stana poročajo z dne 28. t. m.: V četrti soški bitki trajajo z vsemi silami izvajani italijanski napadi neprestano dalje. Od 9. novembra, ko se je pričela ta bitka, ki divja od Krna pa do morja, so polki armade vojvode Aosta na Doberdolski planoti, pri Sv. Martinu in Sv. Mihaelu skoro vsako uro napadali in šele nekaj dni sem osredotočuje ob Soči od goriskega območja do Krna razpostavljena armada generalnega poročnika Frugonija svoje najhujše artiljerijske delovanje na gorisko območje in posebno proti Oslavju. Vsi laški napadi proti avstrijskim postojankam pri Oslavju so bili dan za dnevom in noč za nočjo odbiti.

Generalni naskoki.

Včeraj (27.) popoldne in danes ponoči bi morala Frugonijeva armada izvesti generalni naskok, da doseže, kar se na Kalvariji ni posrečilo, da vrže od toče krogel omamljene branilce proti Soči in da na tej točki prodre gorisko območje. Včerajšnji boji pred Oslavjem so bili najtežji, najljutejši in najbolj krvavi, kar se jih je vršilo od začetka laške ofenzive proti goriskemu območju in vemo, kaj naj to pomeni.

Izvrstno delovanje artiljerije.

Pribiti je treba, da je c. in kr. artiljerija, ki je v vseh bojih ob Soči igrala slavno vlogo, tu prekosila samo sebe. Kljub temu, da je obrambna artiljerija imela neprestano opravka z obrambo italijanskih artiljerijskih napadov na Podgoro in Oslavje, je mogla proti neki laški postojanki, ki je bila pred kratkim še naša, s takim uspehom učinkovati, da se ni samo posrečilo odbiti vseh laških napadov na Oslavje, marveč tudi pripraviti predpostojanko, katero so Italijani zelo močno utrdili, za napad.

Kranjski Janezi se zopet odlikovali.

Posrečilo se je maloštevilni stotniji ljubljanskega pešpolka št. 17, katero je vodil rezervni poročnik dr. Jožef Freitag, da je vzela italijansko postojanko in jo obdržala kljub protinapadu, katerega so Italijani takoj nato izvedli. Sosednje jarke predpostojanke so skoro istočasno osvojili oddelki kraljevoegraškega in przemyselskega pešpolka.

Ujeti Italijani so izjavili, da je bil za noč od včeraj na danes ukazani italijanski generalni naskok proti Oslavju, vendar je pa brezdomno vsled strašnega učinkovanja naših brambnih baterij izostal in šele danes ob pol treh jutraj se je izvršil italijanski protinapad proti včeraj izgubljeni postojanki, ki je pa bil že v kali zadušeni. Najmanj 1000 laških trupel je ležalo včeraj popoldne pred Oslavjem in napadalci

bodo pač morali na kaki drugi točki poskušati svojo srečo.

× × ×

Oslavje leži nekoliko severozahodno od Gorice. Tri točke, višine 180, 172 in 188 okoli vasice obkružujejo cesto iz St. Fergana proti Gorici. Južno od Oslavja se gričevje znižuje in se nato zopet zviša nad Podgoro. Oslavje leži na desnem bregu Soče. Ta postojanka tvori zvezo med postojankami na Kalvariji in pri Sabotinu. Blizu Oslavja leži tudi Pevma, za katero so se vršili že hudi boji.

Trije grozni dnevi.

V Gorici, 21. novembra.

Kot pijan zloodej so se zaleteli Lahi, da bi vzeli Gorico. Nagrmadili so čet do 15 mož na enega našega — toda naša kri se ne ustraši izlepa. Mahali smo jih in podirali: do dvajset jih leži drug vrh drugega in 2000 smo jih zajeli v 3 dneh. Tako pripovedujejo ranjenci in videl sem sam; resnično so vredni zlata deca. »Bog je z nami, pa se ne bojimo nikogar! Da ni z nami Boga, morali bi omagati proti toliki premoči, a Bog nam daje moči, hrabrosti in uspehov.« Tako pravijo in res je tako, drugače niti misliti ni mogoče. Često samo ena stotinja — do 180 mož — udari na dva do tri njihove bataljone — do 2000 mož. Pa se potisne mednje kakor vihra, dokler jih ne potolčejo, razkrope in ne zajamejo. Sedaj so se Dalmatince priklopili tudi Slovenci, za Lahe kočljiva stvar. Ej, bilo bi jim bolje, da niso ugriznili v trdo kost. Na nji si mora polomiti zobe. To je živ ogenj, ki požge vse, kar mu pride v bližino; niti dlake svojega ne da tujcu. Kot lev brani ljuto pravico, dano mu od Boga. Le preko naših trupel more Lah dalje, a dokler pride do tega, se mora okopati v krvi, mora plavati v svoji krvi.

In borba traja še vedno, noč in dan. Oni napadajo in mi napadamo nasproti. Bij, udri! Ne daj mesta pohlepniku v svoji hiši!

Mnogo naših cvetov pada dan za dnem. A njihova kri je seme, ki mora roditi dober obilen sad.

Razgovarjal sem se z italijanskim ujetnikom. Pripovedoval je, kako jih je bodril častnik na naval: Avanti, avanti! Pa je jelo trositi s strela naše topništvo in pehota — in vsi so zbežali nazaj. »Ed io sono andato invece avanti, ed ecco me qui! — Jaz pa sem šel dalje in tu sem!«

Pripovedoval je, kako silno jih pobija naše topništvo, specialmente quel di centodie — posebno oni od stodva. To je oni, ki ga naši imenujejo Marko, Slovenci pa bik (30.5 cm). Oni ga imenujejo stodva, ker jim je nekoč top ubil in ranil — stoin dva.

Sovražni letalci nad Gorenjo Branico.

Dne 23. t. m., ob 1. uri popoldne je priplulo čez Ajdovščino in Dobravlje, kjer so metali bombe, šest sovražnih letal. Precej časa so krožili nad našo dolino, ne da bi spustili bomb. Pač pa so jih v bližnjem Stanjelu vrgli šest. Zadnjič, ko so bili pri nas, so metali 53 cm dolge in 17.5 cm široke granate. Dve sta padli tik ob cerkvi, samo en meter od zvonika. Več letal je bilo francoskih.

× × ×

Laško uradno poročilo.

Rim, 28. novembra. (K. u.) Uradno poročilo: V gorskem delu bojišča izredno oster mraz ni oviral delovanja naših neumornih čet. Ob tej fronti traja artiljerijsko delovanje. V dolini Felizov (Boite) se ofenziva naših čet razvija pravilno. Pri napadu na Mrzli vrh dne 26. novembra smo vzeli sovražniku eno strojnico. Na višinah severozahodno od Gorice smo včeraj uspešno nadaljevali naše napade. Ko smo osvojili močne sovražnikove jarke vzhodno od znane višine 188, smo pričeli prodirati pro-

ti Soči navzdol. Tekom te sijajne akcije smo ujeli 115 sovražnikov, med njimi tri častnike. Pri Sv. Mihaelu so naše čete odbile običajno sovražno ofenzivo, pri čemur so mu zadale težke izgube in ujele več vojakov ter 2 častnika. Ob ostali fronti na kraški planoti smo tudi nekoliko napredovali.

Italijanske izgube.

Basel, 29. novembra. Švicarski listi pišejo, da so izgube Italijanov še večje, kot jih je navedel avstrijski generalni štab. Švicarski listi cenijo italijanske izgube na mrtvih in ranjenih na najmanj 600.000 mož.

Otvoritev italijanske zbornice.

Dunaj. Politična korespondenca poroča: Gotovo je, da se Giolitti ne udeleži otvoritve zbornice in da tudi njegova stranka ne bo pustila napadati vlade.

Cesar Viljem na Dunaju.

Dunaj, 29. novembra 1915.

Danes jutraj se je na Dunaju izvedelo, da obišče nemški cesar Viljem našega cesarja. Obisk je strogo zasebnega, priručnega značaja. Kolodvor Penzing je bil za sprejem nemškega cesarja sijajno okrašen. Tudi mesto so zelo okrasili z zastavami. Po 10. uri popoldne so pričele dohajati oficijelne osebnosti na kolodvor. Nemški veleposlanik se je peljal cesarju naproti do Gänserndorfa. Ob tridesetih na 11 sta se pripeljala nadvojvoda Franc Salvator in Karol Stefan, ob 11. uri se je pripeljal nadvojvoda prestolonaslednik Karol Franc Jožef, ki je zastopal cesarja. Točno ob 11. uri se je pripeljal vlak. Cesarja je pozdravil najpriručnejše nadvojvoda prestolonaslednik. Na desni strani prestolonaslednika se je podal visoki gost

pred kolodvor. Navdušeno ga je pozdravilo občinstvo tako, kakor se ni bil nikdar pozdravljen kak tuj vladar. Cesar se je odpeljal nato z avtomobilom v Schönbrunn.

V Schönbrunn

je došel nemški cesar ob pol 12. uri. Cesar Franc Jožef je došel svojemu visokemu gostu nasproti. Cesarja, ki se nista videla, odkar je vojska, sta bila zelo ginjena, priručno sta se poljubovala in si stiskala roki. Nemški cesar stanuje v Schönbrunn.

Ob 12. uri popoldne je bil v prostorih nemškega cesarja zajtrk, pri katerem sta bila oba cesarja in nadvojvoda prestolonaslednik Karol Franc Jožef. Popoldne je nemški vojaški ataše grof Hageneck v cesarski grobnici pri očetih kapucinskih položil v imenu nemškega cesarja dva krasna venca na krsti cesarice Elizabete in cesarjeviča Rudolfa. Ob pol 6. uri zvečer je bila v Schönbrunn dvorna pojedina, ki je bila tudi zaslujnega značaja. Trajala je do pol 7. ure.

Sprejemi.

Nemški cesar je sprejel skupnega finančnega ministra dr. Körberja in župana dr. Weiskirchnerja v avdienci. Dalje je zaslišal zunanjega ministra barona Buriana, ministrskega predsednika grofa Stürgkha in Tiszo. Župan dr. Weiskirchner je izročil nemškemu cesarju Viljemu svetinjo mesta Dunaja, ki jo je hvaležno sprejel.

Odhod nemškega cesarja.

Ko se je cesar Viljem priručno poslovil od cesarja Franca Jožefa, je odpotoval ob 7. uri 10 minut s penzinskega kolodvora. Na kolodvoru se je priručno poslovil od nadvojvoda prestolonaslednika Karla Franca Jožefa.

Ofenziva proti Črnigori. — Bolgarsko prodiranje proti Prizrenu.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 29. novembra. Uradno se poroča:

Naše prodiranje proti severni in severnovzhodni Črnigori napreduje. C. in kr. čete prodirajo čez prelaz Metalka in južno od Priboja. Bolgari zasledujejo v smeri proti Prizrenu.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 29. novembra. Veliki glavni stan:

Zasledovanje napreduje. Ujeli smo nad 1500 Srbov. Včerajšnje poročilo o dosedanjem poteku srbske vojske se še v toliko izpopolnjuje, da sta vzeta dozdaj Srbom 502 topova, med njimi veliko težkih.

Vrhovno vojno vodstvo.

BOLGARSKO URADNO POROČILO.

Sofija. (Kor. ur.) Poročilo bolgarskega generalnega štaba 27. novembra:

Na srbski bojni črti sovražnika odločno zasledujemo kljub težavnim klimatičnim razmeram. Med prodiranjem proti Prizrenu smo od ostankov donavske, drinske in šumadijske divizije ujeli še 3000 Srbov in smo zaplenili 8 topov. Med svojim umikanjem proti Črnigori so uničili Srbi poljske in težke topove, kolikor so jih še imeli. Ostanki srbske armade se umikajo edino z gorskimi topovi. Naše prodiranje proti Prizrenu se nadaljuje.

Na južnomacedonski bojni črti so zasedle naše čete 26. t. m. zadnje postojanko Črna Reka ob cesti Prilep — Bitolj. Srbi so se umaknili pri Alince (11 km južnozahodno od Prilepa) proti Bitolju. Radi energičnega zasledovanja naših čet Srbi niso mogli uničiti mostu pri Črni Reki. Francozi so ob omenjeni cesti, ko so se umikali na desni breg Črne, zažgali in uničili železniški most pri Vardaru, most pri Vogerici (9 km zahodno od Kadavara) in most pri soteski Balastica.

× × ×

Črnogorsko uradno poročilo.

Lugano. Črnogorski generalni konzulat objavlja:

Cetinje, 26. novembra: Na naši bojni črti se dne 22. t. m. ni nič zgodilo, kar bi bilo vojaško bistveno. Neko sovražno letalo je vrglo štiri bombe na Duvo, ne da bi povzročilo kakršnokoli škodo.

Dunaj. (K. u.) Iz vojnega tiskovnega stana:

26. novembra. Artiljerijski in poizvedovalni boji na vseh bojnih črtah. Pri Foči smo odbili živahen napad pehote.

Rim. (K. u.) Črnogorski konzulat objavlja: Cetinje, 25. novembra. Na raznih črnogorskih bojnih črtah nič posebnega. Sovražnik ne pokaže, kam namerava osredotočiti svoje glavne napore in izvaja poizvedovalno službo na vse strani.

Črnogorci prepovedani iz Bosne in iz Hercegovine.

Vojni poročevalci poročajo dne 28. t. m.: Ob črnogorski meji je naš iz Foče prodirajoči oddelki izčisti okolico pri Celebiću. Naši oddelki, ki so prodali iz Gorazde v Čajnico, so vrgli Črnogorce iz prelaza Metalka. Na bosensko-hercegovinski zemlji ne stoji zdaj noben Črnogorec. Avstrijske sile, ki so prodirale iz Mitroviče, so prodrle včeraj do črte Rudnik in stoji t. raj že na črnogorski zemlji. Tu so pripeljali 1300 ujetnikov. Begunci izpovečujejo, da Črnogorci Srbov ne sprejemajo prijazno. Nemške čete plezajo na Čičavič Planino. Bolgari so zasedli Goleš Breg in Črnoljevo Planino.

Uspehi v Srbiji.

Vojni poročevalci poročajo 29. t. m.: Prodiranje proti severni in severnovzhodni Črnigori počasi napreduje. Sovražnik se brani, da pridobi na času in da se odloči, ko presodi splošen položaj, če se še naprej umika s planote Peč — Djakova čez Prizren ali če sprejme boj v gorah severnovzhodno Črnogore in severne Albanije in se umakne med boji k obrežju Jadranskega morja. Bolgari zasledujejo Srbe v smeri proti Prizrenu. Med našo skoraj osemtedensko ofenzivo proti Srbiji je izgubil sovražnik približno 120.000 ujetnikov, 100 tisoč mož mrtvih in ranjenecv in okoli 540 topov. Ker srbska armada šteje komaj 300.000 mož, presega ostanek srbskih sil komaj 70.000 do 80.000 mož. Velikanski uspeh smo dosegli s primeroma zelo malimi izgubami, najmanjšimi v primeri z drugimi dogodki svetovne vojske. Tukaj kužne bolezni niso izbruhnile.

Plen v Srbiji.

Kolin. Število ujetih Srbov presega 25.000. Tudi število zaplenjenih topov je vedno višje. Celi artiljerijski parki trdke Schneider-Creuzot se nahajajo med plenom, dalje več starih topov iz časov kralja Milana. Srbski general Milanović, zaupnik Putnikov, se pogaja s črnogorskim generalnim štabom, da zagotovi obstanek srbske armade na tuji zemlji. Med pogajanjmi so se že večkrat spili.

Srbska armada razbita.

Nieuwe Rotterdamsche Courant poroča: Vojska s Srbijo je dejansko končana. Ostanek srbske armade, 80.000 mož, je razbit in brez vsake zveze.

Umikanje Srbov.

Dunaj, 29. novembra. »Wiener Allgemeine Zeitung« piše: »Daily News« poročajo iz Aten: Srbska vlada z diplomatičnim zborom je došla v petek v Skader. Srbska glavna sila se umika čez albarsko obmejno ozemlje nazaj. Srbi so zasedli nove postojanke ob albanski meji. Bolgari imajo zasedeno še vedno staro fronto. Nemci prodirajo proti Bitolju.

Bolgari pri Kruševu.

Pariz, 29. novembra. Iz Soluna se poroča dne 27. t. m.: Po sem dosli poročili

napadajo Bolgari Kruševo. (Kruševo leži 25 km zahodno od Prilepa in 40 km severno od Bitolja.)

Makovo zasedli Bolgari.

Lugano. »Secolo« poroča iz Bitolja: Bolgari so pričeli prodirati proti Bitolju. Zasedli so Makovo. Položaj Srbov je obupen.

Odločilna bitka na grški zemlji.

Carigrad. »Tanin« poroča iz Soluna: Vojno vodstvo četverosporazuma namerala izpočete čete razvrstiti na grški meji in prisiliti Bolgare, ki zasledujejo Srbe, k bitki na grški zemlji.

Ustreljeni Grki in Bolgari.

Frankfurt, 29. novembra. (Kor. ur.) »Frankf. Ztg.« poroča iz Soluna z dne 27. t. m.: grški listi poročajo, da so Srbi 16 vojakov grške narodnosti, ki so pobegnili iz srbske armade, skupno z bolgarskimi odličnjaki iz Bitolja in okolice ustrelili.

× × ×

125.000 ententinih čet na Balkanu.

Genf, 29. novembra. Pariški listi poročajo iz Soluna: Glavna srbska sila se umika od Krivolaka proti jugozahodu. Kralj Peter je v glavnem stanu v Prizrenu. Po podatkih atenskega lista »Patris« je balkanska armada entente namasla na okroglo 125.000 mož. Vsak dan se v Solunu izkrca 4000 mož, 45.000 mož novih ententinih čet je na poti v Solun.

Kaj misli Grška z ententnimi četami.

Atene, 29. novembra. Glasilo notranjega ministra Gunarisa »Nea Himeras« takole opisuje današnje stališče vlade na pram željam entente:

Grška vlada bo proti ententi do skrajnosti popustljiva. Francoskih, angleških in srbskih čet, ki se bodo pravočasno umaknile pred četami srednjeevropskega bloka, ne bo ovirala, da se preko grškega ozemlja umaknejo iz balkanskega bojišča. Napadno bi storil, kdor bi popustljivost vlade drugače razlagal.

One zavezniške čete pa, katerim bodo Avstrijske, nemške in bolgarske čete tik za petami, ne morejo več računati na tako ravnanje; kajti njihov prihod bi grško ozemlje izpremenil v vojno ozemlje. Razorožitev teh čet je logična, zakonita in kar je najvažnejše, odgovarja interesu dežele. Podobno se je izrazil finančni minister Dr. Gumis.

Neutrlni pas med Rumunijo in Bolgarijo.

Sofija, 29. novembra. Bolgarska vlada je svojčas Rumuniji naznanila, da bi morala odklanjati odgovornost za nesreče, ki bi jih bolgarska obramba v

slučaju ruskega napada napravila v obmejnem ozemlju. Sedaj sta obe deželi sklenili, da se ob bolgarski meji potegne 3 kilometre širok pas zemlje, iz katerega se ljudstvo izseli. Morebitno škodo bo po vojni določila mešana komisija.

× × ×

Iz rumunske zbornice.

Budimpešta, 29. novembra. »Az Est« poroča o prvi seji rumunske zbornice: »Večina je ploskala pri vsakem stavku prestolnega govora. Unionisti pa so hoteli na vsak način motiti. Filipescu je klical: »Doli z Ogrsko.« Toda demonstracije za kralja in vladu so popolnoma zadušile unionistične medklice. Unionist Nil je dobil več klofut.

Costinescu odstopa.

Bukarešta, 29. novembra. Navzlic zanikanju »Demineate« zatrjujejo drugi listi, da je finančni minister prijavil svoj odstop. »Inainte« piše, da se je izjalovil ves trud Take Jonescuja, da ohrani v kabinetu zadnjega svojega zvestega pristaša. Uradni »Vittorul« prinaša pismo vladinovega poslanca Jarica, ki dokazuje poostreno razmerje med Costinescujem in Bratianuovo vlado. Njegov naslednik bo menda bivši minister Orlanu, kateri tudi v osrednjih državah uživa obilo simpatij.

Rusija in Rumunija.

Lugano, 29. novembra. »Secolo« poroča 24. t. m. iz Bukarešte. Ruska vlada je zagotovila Rumunijo da se ji ni treba vznemirjati radi gibanja čet ob meji. Zahtevala je od Rumunije prehod skozi njeno ozemlje. Bratianu se je izognil odgovoru, nakar je ruska vlada zahtevala jasne odgovore. Bratianu je odgovoril, da bo sledil vzoru grške vlade.

× × ×

Rusija proti Bolgariji.

»Kölnische Ztg.« piše: »Secolo« poroča iz Rima: Minister Sonnino se je včeraj dolgo časa posvetoval z ruskim poslanikom. Razgovor se je tikel pričakovane dohoda ruskih sil na Balkan. Potrjuje se, da je ruska ekspedicija že pripravljena in da bodo v kratkem carjeve čete napadle bolgarsko-turško armado. General Kuropatkin, ki poveljuje ekspedicijskemu zboru, se nahaja s približno 150.000 možmi med Izmailom in Kilianom, ob ruskem donavskem bregu ob rumunski meji, med tem ko je nadaljnjih 150.000 mož zbranih v Odesi, tako da se bo napad izvršil istočasno na suhem in z morja.

Rotterdam. Iz Petrograda se poroča: Ruski car je ukazal, da pet armadnih zborov še ta mesec napade Bolgarijo.

naj se blagovole pošiljati na Posredovalnico za goriške begunce v Ljubljani.

Darovi.

Za božičnico vojakom v fronti so potom deželnega odbora darovali: Dežela Kranjska 5000 K; Ljudska posojilnica v Ljubljani 500 K; Karel Pollak, tovarnar v Ljubljani 500 K; Gospodarska zveza v Ljubljani 300 K; Kranjska deželna banka v Ljubljani 300 K; Zadruga zveza v Ljubljani 200; dr. Ivan Sustersič, deželni glavar 100 K; Vzemajno podporno društvo v Ljubljani 20 K; rodbina Rant na Dobrovi pri Ljubljani 6 K; Franc Lavtizar, c. kr. okr. šolski nadzornik v Ljubljani 5 K; Leopold Erzin, c. in kr. vojni kurat v Gradcu 5 K.

Izkaz daril, ki so došla od 1. do 31. oktobra t. l. nabiralnici daril v naravi pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani. Iz Ljubljane: Gospa stotnika Steinmetz 12 obvez; tvrdka M. Ranth 1 srajco, 1 spodnje hlače; neimenovan 1000 cigaret; gospa Relly dr. Högljerjeva nabava iz neke zbirke v kazini 29 spodnjih hlač, 1 opasnica, 2 snežni čepici, 5 volnenih jopic, 17 parov žilgrelcev, 2 para rokavic, 3 pare dokolenic, 218 parov nogavic; mestna slov. dekliška šola 6 blazin; dekliška šola v Lichtenurnovem zavodu 35 parov nogavic, mestna nemška dekliška šola 3 pare nogavic, 8 blazin; šivalna soba nemške gimnazije 95 srajc, 66 spodnjih hlač; Nemško društvo 200 šalov, 400 parov nogavic. — Izven Ljubljane: Gospod Ivan Slivnik v Podhamu pri Lescah 1 zaboj jabolk; gospeino pomožno društvo Rdečega križa v Radečah pri Zidanem mostu 6 srajc, 12 spodnjih hlač, 28 opasnica, 18 šalov, 12 parov palčnikov, 24 parov dokolenic; dekliška šola v Kranju 3 pare palčnikov, 13 parov nogavic; šolsko vodstvo v Št. Vidu pri Ljubljani 9 spodnjih hlač, 10 spodnjih jonic, 141 parov čevljar, 64 robcev; šolsko vodstvo v Slapu pri Vipavi 19 srajc. Priporočamo pošiljajte tej nabiralnici dalje karkoli morete.

Pisemska cenzura pri čelah.

Psihološka črtica.
Spisal nadporočnik Franc G—k.

Kakor znano mora vsak vojak na bojnem polju vse kar piše predložiti cenzuri, t. j. vsako pismo in vsaka dopisnica se pregleda pri stotnji in če ni ničesar spodtakljivega, kar bi nasprotovalo državnim oziroma vojaškim koristim, se njegova korespondenca šele pošlje naprej, kjer se pa potem še tudi večkrat prebere in cenzurira.

Vendar prva in najvažnejša cenzura se vrši pri stotnji. Tu pregleda stotnijski poveljnik ali pa v to določeni častnik vso korespondenco možta. Kjer pa pripada pri polku možstvo več narodnostim, se mora cenzura vršiti večinoma po več gg. častnikih, tako da eden cenzurira slovensko, drugi nemško, tretji laško, četrti hrvaško itd. korespondenco. Ker je cenzura jako zamudno delo, mora biti vsako pisanje jasno in razločno, ter mora biti pisano sploh čitljivo, t. j. ne sme biti šifrirano ali steno-grafirano.

Vendar to le mimogrede omenjeno! Čisto naravno in previdno, da je cenzura vpeljana iz državnih in pa vojaških - tehničnih ozirov. Kam pa pridemo, če bi vsak lahko pisaril domov ime kraja, kjer se nahaja. Svoji njegovi, ki vedo, pri kakem krdelu se nahaja, bi bili na ta način čisto jasno o premikanju tega krдела obveščeni. To bi še ne bilo tako hudo, ali sedaj pride drugi, ki je pri drugem krdelu, piše isto svojem domov, tako pride tretji, ki je zopet pri drugem krdelu, in tako bi bili v zaledju kmalu o konstelaciji in premikanju vseh krdel in čet obveščeni. Kako nevarno bi to bilo, se vidi najbolje iz žalostnega dejstva, da brezčastnih in brezsrčnih škodljivcev ne manjka, ki skušajo take stvari sovražniku izdati.

Iste važnosti so podatki o stanju, prehrani, zdravju krdel in čet itd., ki se potom korespondence lahko razširjajo.

Poleg navedenega se mi pa zdi cenzura še iz drugega, to je psihološkega stališča jako važna.

Stotnijski poveljnik in njegovi častniki morajo poznati dušo vsakemu vojaku. Če ko bi tega ne zahtevali vojaški predpisi, bi moral vsak častnik vedeti dobre in slabe strani, izobrazbo, stan itd. podrejenega mu možta. Stotnja šteje obično 250 mož. Sedaj si pa človek predstavlja mučno stališče častnika, ki se trudi spoznati 250 ljudi, posebno pa še, ko se v vojskem času možstvo tako menja. Komaj, recimo, si ga spoznal, že ti odleti od stotnije, zbolji, je ranjen itd. in na njegovo mesto pride drugi. In vendar mora predstojnik poznati v dušo vsakega vojaka, če mu hoče biti pravičen sodnik. Kako naj sodi inteligentnega človeka dejanje ali neizobraženega, morda oba enako? Bode-li strog sodnik onemu, ki mu je iz prirojenih brbljavosti odgovarjal in se mu na ta način zoperstavljal, ali pa onemu, ki se mu je pre-

mišljeno upril? Ali ne bo milostneje sodil pregreška vojaka, ki ljubi svojo družino, svojo ženo, svoje starše, kakor pa onega, ki je nevhvaležen sin, brat in mož? In kdo mu vse to pove? Kje zve vse to?

V pismih vojakovih! Tu je odkrita njegova duša, tu njegov značaj, njegove dobre in slabe lastnosti. V pismih, ki jih piše ženi, spoznaš, ali jo ljubi in je-li ji zvest, ljubi li deco ali starše. V pismih se zrcali višek njegove inteligence in izobrazbe. Pisma ti odkrijejo, če je propal ali dober človek. Ona ti tudi pove, do kake posebnosti in lastnosti ima. Nikdar človek, če še tako premišljeno piše, ne more zatajiti svoje posebnosti.

Interesantno je bilo zame vedno, kadar sem cenzuriral pisma možta, razbrati ideje, katere so prevevale enega ali drugega.

Opazil sem, da imajo vsi poleg malenkostnih diferenc vendar enake želje in misli, brez razlike stanu in inteligence.

Poglavitna želja jim je hrepenenje po domu, družini in domovini. Kdo že ne bi tudi vendar po tolikih mesecih rad videl svoje dece, žene in domače zemlje! Tudjincu, siromaku, tuja zemlja tudja. Pravi Preradovičev »Putnik«, in mi, ko smo bili tliko časa od doma, putniki drugje. To bi bile solze radosti in veselja — zopet doma!

Druga velika misel, ki vse navdaja, je skrb za obstanek. Kakšna bo letina, ali bo primanjkovalo delavcev, kaj bo z živino, ali bo dosti žita, stelje itd., to so stalne skrbi v pismih vojakov, in slednje materijalne misli morda nadvladujejo celo vsa srčna čustva. Kdo se bo tudi čudil!

Se nekaj h koncu. Malo imamo Slovenci analfabetov, in revež je tisti, kdor ne zna sam pisati. Lahkoten val je, burna reka življenja ga buta ob stene življenja, kamor hoče. Revež si mora dopasti, da drugi pišejo zanj, včasih morda, kar sami hočejo!

Pri našem polku je bilo nekaj Kranjcev, ki so se popolnoma udomačili kot rudarji na Nemškem in seveda za časa mobilizacije pustili svoje žene v Nemčiji. Daleč od doma in hrepenenje po svojcih še večje! Anton Bežjak, jako brihten in krepak možak, se je hotel nekoč posebno prikupiti svoji ženi, in ker sam ni znal pisati, je naročil svojemu »hofšrajberju«, črnovojniškemu prostaku Sušinu, po rojstvu Ribničanu, da mu posebno »slovesno« piše domov.

Sušin ne bodi len, zajaše celo Pegaza in piše:

»Meine liebe teu're Marie,
ich gedenke Deiner wie sonst noch nie.
Wie ich einsam und verlassen auf der
den . . . gegenüber stehe Wacht »habt-acht«.

Razne.

Salomonska razsodba. V Oberwaldu na Slezkem se je nedavno dogodil ta slučaj. Kolesar je povozil gos in je hotel plačati zanj seljaku dve kroni odškodnine. Kmet je hotel tri krone za gos. Kolesar je bil v zadregi; kaj mu bode gos, treh kron pa mu je bilo žal. Ker se nista zedinila, sta šla pred načelnika, a tudi on jih ni mogel pripraviti do sporazuma. Rekel je kolesarju, naj položi na mizo dve kroni, takisto seljak gos. Potem je vzel iz žepa eno krono, jo pridel k denarju kolesarjevega mu in ves znesek izročil kmetu, sam pa je vzel gos. Tako je kolesar plačal prvotno ponujani znesek, kmet je imel zahtevane tri krone, načelnik pa je imel za eno krono lepo mlado gos. Res modra razsodba.

Po nesreči ustrelil brata. V Vrhnjalu na Hrvaškem je ustrelil po nesreči 12letni deček Anton Bauer brata Josipa od 10 let. Prvi je zlezel po lestvi na podstrešje, našel tam puško in jo snel. Zacev jo je vlek po lestvi navzdol, po kateri je lezel tudi mlajši brat. Puška se je izprožila, naboj je puhn timeru v glavo in ga ubil na mestu. Vsaka pomoč je bila odveč.

Nekaj za preroke miru. Iz Rima prihaja novica, da je po vzgledu Japonske pristopila tudi Italija konvenciji z dne 8. septembra p. l. S to konvencijo so se zavezale podpisane države, da ne bodo sklenile posebnega miru ter ne nad tridnevne premirja. Dogovor se je sklenil v Londonu in sicer prvotno med Anglesko, Francosko, Rusko, Belgijo, Srbsko in Crnogoro, pozneje sta se mu priključili Japonska in Italija.

Draginja v Parizu. Pariz je slovel pred vojno, da se more nasiti tam delavstvo in srednji stan dosti ceneno. A vojna je napravila konec temu pojavu. »Figaro« je priobčil nedavno cene življenja in dognal, da je mnogo razlike med cenami v tržnicah in prodajalnah srednjega mesta. Razlika je pri zneskih do 5 frankov dostikrat nad 1 frank.

Iznajditelj smodnične mine. Smodnično mino je iznašel španski vojščak Pedro Navarro, ki je služil v raznih državah, največ pa na Španskem in Francoskem. Leta

Primorske novice.

Goriška bogoslovna (II., III. in IV. tečaj) se odpre zaradi vojske v zatiškem samostanu dne 1. decembra t. l. Vabijo se torej goriški, krški in poreški bogoslovci, da pridejo takoj v Zatičino.

Civilne bolnišnice v Gorici izpraznjene. Gorica, 27. novembra. Danes so izpraznili obe civilni bolnišnici, možko Usmiljenih bratov in mestno žensko. Vladni komisar grof Dandini je izposloval potrebne bolniške vozove pri vojaški upravi. Hudo bolni in ranjeni civilisti, potrebni bolniške oskrbe, so prepeljani v mestno bolnišnico v Trst, ranjeni in bolni vojaki in drugi vojaški obvezanci so izročeni rezervni bolnišnici Rdečega križa. V bolnišnico Usmiljenih bratov je priletelo dne 18. in 19. novembra deset granat, v žensko dve. Sploh se mesto prazni. Vladni komisar preskrbuje prevoz beguncev. Poleg vseh drugih grozot v nesrečnem mestu se je pojavilo novo plenjenje porušeni in neporušeni hiš. Sodruga, brčkone tuja, je prevzela zadnje uničevalno delo.

Mraz v Gorici. Pritisnil je nekoliko mraz in tudi burja je pričela pihati. Vendar ni še sile, ko nam še najlepše solnce sije.

Pomožni odbor za begunce z juga naznanja, da vojnižitni prometni zavod (Kriegsgetreideverkehrsanstalt) prosi potrpljenja za deset dni, ker ne more tako hitro postreči vse občine in prosilce z žitom, ki ima priti iz Rumunije.

Prebivalcev je bilo v Gorici pred zadnjim splošnim bombardiranjem 15—16 tisoč. Koliko jih je ostalo, se bo dalo vsaj približno izračunati, ko izda magistrat krušne izkaznice za december. Dosedaj je bilo teh nakaznic čez tri tisoč.

Trgovina Katol. Tiskovnega Društva odprta. Med omili trgovinami, ki so z izjemo prvega dneva bombardiranja odprte, je tudi trgovina K. T. Društva, dasi je na zelo eksponiranem kraju. Da smo ji Goričani zelo hvaležni, ni treba omenjati. Šaj smo dobili te dni edino v tej trgovini časopise — med temi tudi našega priljubljenega »Slovenca«, katerega dan na dan komaj pričakujemo, da pride. Se razume, da čitamo najraje poročila iz našega mesta; marsikaj zvemo, kar nam je neznano. In ni čuda: vsak ve le za novice svojega okraja, za drugi del mesta se pa ne briga ali bolje

radi nevarnosti se tudi ne more brigati. V »Slovenca« pa ima za par krajcarjev vse.

Zupna cerkev sv. Vida — zgorela. Po župnišču je prišla na vrsto cerkev. Vnela se je, ne da bi kdo kaj opazil, ter počasi tlela dalje. V bližini bivačih g. Tavčar je opazil nevarnost ter je šel nemudoma opozoriti požarno brambo, a ko je prišla tja, je bilo že prepozno.

Nevarnost radi puškinih krogelj. Ko so na Kalvariji ali na Oslavju boji, padajo v mesto — poleg granat — tudi italijanske puškinke krogelje. Da so te krogelje precej nevarne, ve vsak, ki gre ob urah boja skozi mesto mimo odprtih krajev. Marsikatera krogelja zažvižga tedaj mimo glave. Zgodilo se je radi teh krogelj že precej nesreč. Pred štirinajstimi dnevi je ena taka krogelja zadela služkinjo dr. Morpurga, ko je ravno šla čez Travnik, v obraz. Prenešana je bila v bližnjo lekarno, a radi velike izgube krvi je kmalu nato umrla.

Radi protiaustrijskih klicev — ustreljen. V Gorici naznanjajo letaki, da je bil trgovec K. radi klicev: »Evviva l'Italia« in »Abbasso l'Austria« obojen od vojaškega sodišča na smrt in sicer radi motenja javnega miru.

Prepoved iredentskih pamfletov. Dunajski »Uradna« prijavlja dve razsodbi tržaškega deželnega kot tiskovnega sodišča v Voloski z meseca novembra, s katerima se prepoveduje razširjanje 5. junija 1913 v Paviji tiskovnega letaka odbora visoke šole v Paviji o italijanski univerzi v Trstu in brez navedenega tiskovnega kraja izšle himne na Lega nazionale. Oboje po § 65. a drž. zak.

Umrli je v deželni bolnišnici v Ljubljani dne 27. t. m. zjutraj Lovrenc Vuga, kurjač južne železnice, pristojen v Kanal na Goriškem, nazadnje stanujoč na Poljanskem nasipu št. 8, v starosti 36 let. Zapuščena žena in tri nedorastle otroke.

Ranjena Goričanka imenom Valerija Nanut, 17 let stara hči posestnice iz Štandreža št. 273, je vstopila 27. nov. v tukajšnjo dež. bolnišnico. Ranjena je bila 30. prošlega meseca od laške granate v desno nogo ter se je do sedaj zdravila v Gorici v bolnišnici Usmiljenih bratov.

Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani išče za inteligentno gospo, ki je zmožna italijanskega in nemškega jezika, kako mesto za učiteljico italijanskega jezika. Blagohotne ponudbe

1487. je napravil kot častnik florenške armade pri obleganju Serezanella prvi poizkus, ki pa ni imel posebnega uspeha. Radi tega pa mu ni upadel pogum, marveč je secal stremil za tem, da se premaga vsaka trenska ovira. Prvo njegovo veliko delo z minami je bilo, ko je pregnal Francoze iz Neapolja, katerega so bili malo prej osvojili. Močna posadka je branila Castell dell' Uovo v Neapolu, ki je veljal kot nezavzet. Pedro Navarro, ki je poveleval španskim četam, je vrgel v utrdbo naboj smodnika tako spretno, da je zletela v morje cela trdnjava s posadko vred. Poneje je imel Navarro le še redkokrat priložnost uporabiti svojo iznajdbo, kajti vse trdnjave, ki so bile slišale o njegovem činu, so iz strahu prostovoljno in brez boja odpirale svoja vrata španskemu sovražniku. Ko se je Navarro vrnil na Španjo, je bil imenovan za generala galernege brodovja z nalogo, da odrine proti afriškimi piratom, ki so italijanski obali prizadevali mnogo škode. Po velikem uspehu v Afriki ga je imenoval kardinal Ximenez za vrhovnega vojskovodja na suhem in na morju. Toda proti koncu njegovega življenja je Navarra njegova sreča nenadoma zapustila. Umrli je kot ujetnik špancev, katere je bil zapustil leta 1528., in sicer dan prej, predno je dospel povelje kralja Karola V., da naj ga usmrte.

Dnevne novice.

+ **Odstop nižjeavstrijskega namestnika.** Cesar je z lastnoročnim pismom dovolil, da z ozirom na slabo zdravje odstopi nižjeavstrijski deželni namestnik Bienerth, nekdanji ministrski predsednik in notranji minister. Cesar je povišal Bienertha v grofovski stan in si pridržal, da ga zopet porabi v službi, ko ozdravi.

+ **Novi nižjeavstrijski namestnik.** C. kr. kor. urad poroča, da je imenoval cesar za nižjeavstrijskega deželnega namestnika dosedanjega cesarskega namestnika na Moravskem barona Regner pl. Bleyleben.

+ **Pred zasedanjem ogrskega državnega zbora.** K delom v zvezi z vojsko se pritegnejo v omejenem okviru tudi 50 do 55 letni. Ogrski korespondenčni urad poroča, da se bo pešal ogrski državni zbor z izjemnimi odredbami proti navijanju cen, o oblasivenem posredovanju dela in o dveh predlogih honvedskega ministristva. S prvo se dopušča, da se smejo z gotovimi omejitvami pritegniti starostni letniki od 50. do 55. leta k delom v tuzemstvu, ki so v zvezi z vojsko, druga izpreminja pogoje za sprejem v Ljudevitovo akademijo. Priznati se namerava tudi mohamedanska vera.

+ **Nove cene za krompir in seno.** Deželna vlada za Kranjsko je določila za nadrobno prodajo (do 10 met. stotov) prebranega jedilnega krompirja cena za 1 kg 13 v, za neprebran krompir pa 12 v. — Za prešano seno so najvišje cene 9 K 50 v za 100 kg, za rahlo seno 8 K 50 v. Ti odredbi stopita v veljavo 1. decembra. Prestopki se bodo najstrožje kaznovali.

+ **Generala Borojeviča** je mesto Koprivnica izvolilo za častnega meščana.

+ **Odlikovanje.** Njegovo Veličanstvo je podelilo stotniku generalnega štaba Anton Lokarju za uspešno delovanje pred sovražnikom vojaški zaslužni križec III. razreda z vojno dekoracijo. Odlikovan je že drugič.

— **Iz bojov ob Soči.** V bojih ob Soči je bil praporščak Zan ranjen v glavo. Bil je skupaj z nadporočnikom Korentom. Tam so Lahir prodrli. Korent se ni hotel udati in se je silovito branil. Bil je v kaverni (votlini vsekani v skalo). Čez pol ure so naši vrgli Lahe nazaj in so zopet tja prišli. Našli niso

tam nikogar več. To kaže, da so bili skoro gotovo branilci one točke od laške premoči premagani in ranjeni ujeti. O nadporočniku Korentu piše njegov stotnik Kliman očetu, poduradniku Kranjske hranilnice, laskavo pismo, v katerem omenja, s kakim ognjenim pogumom se je nadporočnik Korent branil proti Rusom in proti Lahom in da je bil skupno z 20 do 30 možmi obkoljen ter se ni mogel več vrniti. Preko Svica pa je prišlo poročilo, da je bil nadporočnik Korent hudo ranjen v nogo ter da se nahaja v laškem ujetništvu v bolnišnici v Korminu.

— **Spodnještajerski rojak** č. g. Ernest Trstenjak, c. in kr. divizijski župnik, se je vrnil vsled višjega povelja z bojišča in pride zopet kot profesor na c. in kr. kadetno šolo v Inomost. Imenovani je deloval blizu 15 mesecev neprenehoma, sprva na ruskem in zadnje mesece na laškem vojnem torišču in je bil radi svojih zaslug, kakor se je že poročalo, tudi odlikovan.

— **Vojna kurata** sta imenovana v rezervi domobranstva gosp. Ivan Mlakar tržaške in Martin Škerjanc ljubljanske škofije.

Ljubljanske novice.

lj **Aprovizacija.** Mestna občina ljubljanska je prosila za zvišanje maksimalnih cen za slanino.

lj **Konveniat.** Katehetski pomenek bo zopet v sredo, 1. decembra ob šestih zvečer v posvetovalnici Kat. tiskarne. — Razgovor o obhvalnih molitvah.

lj **Ranjen** je bil na bojišču pri Soči petošolec Ivo Lilleg, sin obč. svetovalca naddavkarja g. Maksa Lillega. Šel je prostovoljno na bojišče. Ranjenega mladega junaka so danes pripeljali v Ljubljano.

lj **Dar.** Veleblagorodna gospa Helena dr. Suyerjeva je naklonila »Glasbeni Matici« v spomin na svojega pokojnega očeta, gospoda bivšega veletrgovca Vase Petričiča 1000 K v svrhe društva. Srčna ji hvala!

Vojska z Rusi.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 29. novembra. Uradno se poroča:

Nobenih posebnih dogodkov.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 29. novembra. Veliki glavni stan:

Po'ložaj je splošno nelzpremenjen.

RUSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 29. novembra. (Kor. ur.) Iz vojne tiskovnega stana:

26. novembra. Boj pri pristavi Bersemünde se je včeraj nadaljeval, uspeh se ni dosegel na nobeni strani. Ljutost boja je proti večeru odnehala. V boju pri vasi Minzjuni (8 km sever. od Widsy, 45 km južno od Dvinskoga) so zasedle naše čete gozd južno od vasi. V odsekah bojne črte od zaliva Riga do Pripiatja in ob Stiri je mirno. Zahodno od Olyke, 35 km vzhodno od Lucka (med Rovnom in Luckom), poizkuša sovražnik napredovati, a se je umaknil, ker se je nahajal v nevarnosti, ko se je razvijal. V vas Janovka (severnovzhodno od Buczeca) ni mogel udreti. V ostalih odsekih bojne črte južno od Cartoriska in na gališkem bojišču je mirno.

RUSI IZPRAZNUJEJO KAMENIEC—PODOLSKIE.

Krakov, 29. novembra. »Kuryer Codzienny« poroča: Begunci iz Kamenieca—Podolskega poročajo, da Rusi z vso naglico izpraznjujejo to mesto. Vse oblasti so mesto že zapustile. Nadalje so odpeljali vse dragocenosti in žito v notranjost Rusije.

RUSKO LETALO NAD ČRNOVICAMI.

Črnovice. Neko rusko letalo je 28. novembra jutraj vrglo na Črnovice več bomb. Ljut ogenj artiljerije je prepočil letalca.

Boji na zahodu.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 29. novembra. Wolff poroča iz velikega glavnega stana:

Ob jasnem, mrzlem vremenu na celi bojišču črti živahno delovanje artiljerije in letalcev. Severno od Saint Mihiela je bilo prisiljeno neko sovražno letalo, da se je moralo pred našo fronto spustiti na tla. Uničeno je z ognjem artiljerije. Sovražni ogenj je usmrtil v zadnjih dveh tednih v Comines 22 prebivalcev, 8 jih je pa ranil.

Vrhovno vojno vodstvo.

Francosko uradno poročilo.

Dunaj. (Kor. ur.) Iz vojne tiskovnega stana:

27. novembra. Dne 25. novembra smo vrgli 50 bomb na bolgarski tabor pri vasi Strumici in smo obstreljevali levi breg reke Črne, ko smo odvedli naše sile na desni breg reke. Premikanje smo izpeljali brez vsake težave.

Atenska pogajanja.

Atene, 28. novembra. (Kor. ur.) Tiskovni urad poroča: Zastopniki sporazuma štirih so bili včeraj pri zunanjem ministru, kateremu so v prijateljskem duhu predložili gotove zahteve.

Atene, 28. novembra. (Kor. ur.) Agence Havas javlja: Kakor se čuje iz dobrega vira, so zastopniki entente pri včerajšnjem obisku hoteli natančno opisati zahtevane olajšave, da se četam zaveznikov v Macedoniji zagotovi svoboda gibanja, o kateri se je v prvi noti govorilo le na splošno. Svoboda gibanja umevajo tako, da pomenja za zaveznike prosto rabo prometnih poti, ki so potrebni za prevoz in preskrbo čet. Tudi ladje zaveznikov naj dobe gotove pravice. Kakor poročajo listi, se bo grška vlada najbrže pred odgovorom posvetovala z generalnim štabom.

Atene, 29. novembra. (Kor. ur.) Agence Havas javlja: Včeraj popoldne je grška vlada odgovorila na zadnje noto entente.

Na jugu.

Kralj Nikita svojemu narodu.

Bazelj. Črnogorski kralj je izdal sledeči oklic: Srbska armada se je morala umakniti proti črnogorskim goram. Vojne sile obeh v skupnem boju zveznih armad se bodo hrabro branile; zvesta svojim izročilom se hoče Črnagora vojskovati do smrti, ki si jo rajši izbere kakor sužnost. Veliki naši zavezniki so bljubili črnogorske mu prebivalstvu in srbski armadi, da jo bodo preskrbavali. Od gore do gore se bomo borili, zbrani okoli kralja, uneto in srčno v zaupanju na končno zmago Črne gore in njenih zaveznikov.

Arhangelsk v vojnem stanju.

»Berlingske Tidende« poroča iz Petrograda: Na carjev ukaz je proglašeno vojno stanje na železniških progah in na vodah med Kolodjo in Arhangelskom in v sosednjih pokrajinah.

ZA MIKLAVŽA.

Hitra vožnja po železnici. Knjiga s podobami. 1 K 60 vin.

Našim malim. Vzgojne slike iz svetega pisma, posebno iz Kristusovega življenja. Slike z besedilom. 90 vin.

Robinzon starejši. Povest s podobami. 1 K 40 vin.

Slovenski A-B-C v podobah. 80 vin. V zverinjaku. Knjiga s podobami. 90 vinarjev.

Kdor hoče otrokom napraviti veselje, obenem pa jih igranje naučiti brati, naj jim kupi te knjige, ki imajo lepe večbarvne podobe, poleg njih pa primerno besedilo, ki se sliki prilaga in so prirejene za otroški razum in domišljijo. Dobe se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Stenski koledar 1916. Razglednice

Katoliška tiskarna v Ljubljani priporoča lične stenske koledarje za leto 1916. Opremljeni so z dvema pomembnima sličicama, spominjajoči na sedanjo vojno. Posebno pripravi so za urade in tudi za privatno uporabo. Prodaja najmanj 10 komadov skupaj.

Uprava »Ilustrirane Glasnika« v Ljubljani priporoča

krasne razglednice „Vojska v slikah“

osnovane po domačih, večinoma Gregorčičevih motivih.

Izmed dosedaj izšlih sta najpomembnejši dve zadnji skupini (neta in šesta), predstavljajoči Gregorčičevo »Soči« in še več drugih na vojsko se nanašajočih slik.

Rojaki! Segajte pridno po tem narodnem blagu.

VII. skupina razglednic »Vojska v slikah«, obsegajoča 39 goli bojišča in noveletne razglednice, izide šele dne 11. decembra.

Na izbiri je še več stvilo laskih bojiščnih razglednic po znižani ceni. Naročila sprejema uprava »Ilustrirane Glasnika«.

1 steklenica 20 vinarjev. Naročila po povzetju.

Skoraj čisto nove, dvouprežne, lepe moderne napolpokrite

sani z zavoro

ima poceni napredaj

Franc Tomšič, Polhov gradec.

Za večje občino na Kranjskem, kjer je več uradov, šola in železnica, išče se izvežban in zanesljiv

občinski tajnik.

Nastop takoj ali v 14 dneh. Prednost imajo vojaštvene prosti. Ponudbe s priležnostjo o dosedanjem delovanju in zahtevami naj se vpošljejo pod šifro »Zanesljivost« 2534 na upravnništvo t. l. 2534

odni salon

Marija Götzl

Ljubljana, Židovska ulica 8

skladišče nasproti (števil. 7)

priporoča cenjen. damam in gospicam svojo bogato izbero najokusnejše nakitenih klobukov, vedno novih dunajskih modelov, praznih oblik prvovrstnih tovarn in najmodernejšega nakita. Zalni klobuki vedno v zalogi. Popravila po želji.

Priznana najnižje cene. Zunanja naročila z obratno pošto.

SANATORIUM EMONA
ZA NOTRANJE IN KIRURGIČNE BOLEZNI.
PORODNIŠNICA.
LJUBLJANA KOMENSKEGA ULICA 4
SEPIZIRANIK PRIMARJ DR. FR. DERGANČ

500 K
Ria-Balsam.
Vam plačam, ako Vaših kurjih očes, bradavic in trde kože, tekom 3 dnis korenino, brez bolečin ne odpravi.
Cena lončku z jamstvenim pis-mom K 1.—, 3 lončki K 2.50. — KEMENY, Kaschau (Kassa) L., poštni predal 12 82 Ogrsko

Pošteno dekle s šolsko izobrazbo, je zmožna cerkvenega petja in orgljanja, želi nadomestovati na kaki župniji
organista
ali biti kod nastavljena organistinja. Naslov pove upravništvo „Slovenca“ pod šteč. 2495.

Naročajte „Slovenca“!
Sprejme se večča, pridna, poštena
prodajalka
krščanskih starišev v trgovino specerijske stroge. — Plača po dogovoru. — Naslov pove upravništvo tega lista pod šteč. 2498.

Kupi se takoj
po najvišji ceni vsako množino
jesenovega lesa le
bodiš okrogel (še stoječ) ait deske.
Orchovega lesa
I. II. in III. vrste, vsake mere.
Domačega kosančevega lesa,
vsake vrsta. Sprejmejo se tudi zastopniki.
Pismene ali ustneme ponudbe prosto vagon je pošiljata tvrdki:
J. Pogačnik, Ljubljana
Marije Terezije cesta 13 (Kolizej).
2468

Petrolej, bencin, strojno olje in olje za mazanje
se ugodno odda. Petrolejski sodi se kupujejo po najvišjih cenah Resni pokrajinski zastopniki se iščejo. Ponudbe pod
Mineralöl 2636“ na Rudolf Mosse, Dunaj I., Seilerstätte 2.

Breje koze
se oddajajo od danes naprej od 11 do 12 ure dopoldne pri
Vnovčevalnici za živino v Ljubljani, Dunajska cesta 29.
Sprejme se takoj izurjena
tipkarica
Ponudbe z navedbo plače na upravo lista pod št. 2519.

Dražbeni oklic.
Prodajali se bodo po javni dražbi, vsakokrat ob 9. uri dopoldne:
1. dne 2. decembra 1915 v Copovi ulici št. 10
razni servisi in 2 srebrni uri;
2. dne 6 decembra 1915 v Prisojni ulici št. 1
različno galanterijsko blago.
C. kr. okrajna sodnja v Ljubljani,
dne 28. novembra 1915.

FRANCI
c. in kr. poročnik, odlikovan z veliko srebrno hrabrostno svetinjo, izdihnil po ljutem boju pri Oslavju dne 21. t. m. ob pol 8. uri zjutraj, zadet od sovražne krogle, svojo junaško dušo, star šele 18 let.
Neustrašni junak, naš ponos in naša nada, počiva sedaj na goriškem pokopališču.
V Ljubljani, dne 30. novembra 1915.
Hermína Mikuš,
deželnosodnega svetnika vdova, mati.
Ludvik, Karel, brata. **Anton Mikuš,** sirič. **Slava, Ana,** sestri.

Schicht-perilo — Vojno-perilo
Najcenejši in najboljši način pranja:
Namoči perilo nekoliko ur ali preko noči s pralnim praškom „Zenska hvala“. Peri tedaj daljše kakor običajno. Samo malo mila — najboljšje Schichtovo milo znamka „Jelen“ — je še potrebno, da se dobi najlepše perilo.
Prihrani delo, čas, denar in milo.
Ominol je najboljšje sredstvo za čiščenje rok, v kuhinji in hiši.
Dobiva se povsodi!

Mesto posebnega obvestila.

Potrliim srcem naznanjamo, da nam je Vsegamogočni odpoklical našega ljubega, dobrega sina odnosno brata in vnuka
Ivo Šusteršiča
pravnika, c. in kr. rezervnega poročnika pešpolka.
Dne 28. t. m. je našel junaško smrt na laškem bojišču.
Zemeljski ostanki predragega ranjkega se preneso v sredo dne 1. decembra ob 3. uri popoldne z južnega kolodvora v Ljubljani na pokopališče pri Svetem Križu.
Sv. maše zadušnice se darujejo v raznih cerkvah.
V Ljubljani, dne 30. novembra 1915.
Feri Šusteršič brat. **Dr. Ivan in Bogomila Šusteršič** starši. **Terezija Šuman** stara mati.